

Ma'ruf er-Rusafi'nin Mustafa Kemal Atatürk Hakkında yazdığı şiire bir bakış**Ahmet Farman Saeed Al-CHALABY¹**

APA: al-Chalaby, A. F. S. (2019). Ma'ruf er-Rusafi'nin Mustafa Kemal Atatürk Hakkında yazdığı şiire bir bakış. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö5), 176-186. DOI: 10.29000/rumelide.606114.

Öz

Yazdığı şiirler ile Arap Edebiyatına yön veren ve yeni bir nefes kazandıran Ma'rufAbdulğani er-Rusafi, hayatının son anına kadar toplumun özgür sesi olmaya çalışmıştır. Rusafi, sosyal ve siyasi hayatın içinde aktif bir rol alarak şiirleriyle toplumun tercümanı ve mazlumun zalime karşı yükselen haykırışı olmayı başarmıştır. Gerçek bir şaire ve aydına lâyık olan bu duruşundan dolayı, tüm yönetimler tarafından itilmeye ve hak ettiği mevkilerden uzaklaştırılmaya mahkûm edilmiştir. Ancak şair, ne yönetimlerin işlerine karışmayıp onları eleştirmekten vazgeçmiş, ne de doğru olanı savunmaktan çekinmiştir. Nitekim birçok Arap şairi, Gazi Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde Türk ordusunun zaferlerini görmezden gelirken Rusafi, bu zaferlerin lideri Atatürk hakkında “*Büyük Doğunun Kahramanına*” isimli bir şiir kaleme alarak ona övgüler yağdırmıştır. Bu çalışmada , bu şiirini tahlil ve tercümesiyle birlikte Ma'rufAbdulğani er-Rusafi ile Atatürk hayatlarındaki benzerlikleri araştırma konusu iletmektedir.

Anahtar kelimeler: er-Rusafi, Atatürk, kahraman, Bağdat, Arap edebiyatı.

Having a look at al-Ressafi poetry addressed to Mustafa Kemal Atatürk

The Iraqi poet *Maarouf Abdulghani al-Ressafi* had tried to be the free tongue of the society represented by the Arabic literature works that had added a new dimension for him .This is due to the fact that *al-Ressafi* had a vital role in both the political and social aspects of the society, trying to capture the aspirations of the people and to be the tongue that defends the oppressed .In contrast , he didn't take his proper place he deserved .In addition ,he went on criticizing the officials as well as defending the people's rights .This position had highly distinguished him from other Arab poets who oversaw the victories conducted by the Turkish forces at the era of the Turkish leader **Mustafa Kemal Atatürk**. This was remarkably clear in his poem ,entitled (*Hero of the Great Middle East*) in which he praised **Atatürk**. This study tackles this poem in analysis and translation from Arabic into Turkish ,focusing on the similarities points between **Al-Ressafi** and **Atatürk** which had reflections in this poem.

Keywords: al-Ressafi, hero, Atatürk, Baghdad, Arabic literature.

Giriş

Şiirin içeriğine geçmeden önce, büyük şair Rüsafi'nin hayatına kısaca bir göz atmak hem şairi hem de şiirdeki anlam ve maksadı anlamakta büyük bir kolaylık sağlar. Çünkü elimizdeki edebi metnin muhtevasına nüfuz edip şairin vermek istediği mesajı anlayabilmek için şiirin arka planındaki bilgi ve kültürel zenginliği ortaya koymak gerekir. Yani yüzeysel anlamda Rusafi'nin Atatürk hakkındaki

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bağdat Üniversitesi, Diller Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Bağdat, Irak), ahmedfarman71@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0001-6074-8588 [Makale kayıt tarihi: 16.06.2019-kabul tarihi: 18.08.2019; DOI: 10.29000/rumelide.606114]

izlenimlerinden müteşekkil bu şiiri, metinler arası bağlamında okuyarak şiirin temelinde barındırdığı kültürel yapı ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Dolayısıyla yaşadığı tarihi süreç içerisinde şairin beslendiği kültür ve bilgi kaynaklarına kısaca da olsa değinmekte fayda var.

Arap Edebiyatına adını altın harflerle yazdıran ve yaşadığı çağın en büyük şairlerinden biri olan Ma'ruf Abdulğani er-Rusafi, 1877 yılında Bağdat'ta yoksul bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. İlkokul eğitimine başlamadan önce annesi tarafından Bağdat'ta bir mahalle mektebine gönderilen Rusafi, burada okuma yazmanın yanı sıra Kur'an-ı Kerimi hıfzıtmeyi başarır. Daha sonra modern devlet okuluna giderek ilkokulu bitiren şair, askeri liseye girdiyse de dördüncü sınıftaki başarısızlığından dolayı lisedeki eğitimin yarıda bırakır. Bu başarısızlık onun hayat rotasını dini eğitime yönelmesine neden olur. Zira söz konusu dönemde çocuklarını okutmak isteyen ailelerin önünde iki seçenek vardı. Birincisi çocuklarını modern eğitimi devlet okullarına yazdırarak ileride kamu çalışanı olup rahat bir geçime kavuşmalarını sağlamak. Ancak çok fazla devlet okulu olmadığından dolayı bu seçenek kolayca elde edilebilecek bu şans değildi. İkinci seçenek ise, Arap coğrafyasında yaygın olarak görülen çocukları dini okullara göndermek. Burada eğitimini devam ettiren çocuklar, ileride imam veya dini okullarda hoca olarak geçimlerini sağlayabilirler. İkinci seçeneğe göre birinci seçenek daha güvenilir ve daha müreffeh bir hayat şartı vadediyordu. Ancak şair askeri liseyi bırakarak özellikle Irak ve Mısır gibi Arap ülkelerinde yaygın olan ikinci seçeneğe belli bir süreliğine yönelir. Bunun üzerine Mahmut Şükrü el-Alusi'den 12 yıl boyunca Lügat, nahiv, sarf, belagat ve edebiyat dersleri alır. Arap Dili ve Edebiyatı'nda zengin bir birikime sahip olan şair bu alanda tedrise başlar. Şair katıldığı öğretmenlik sınavını kazanarak Bağdat'ta lise öğretmenliği yapar. Ayrıca bu dönemde yazdığı içtimai ve siyasi şiirleriyle Arap ülkelerinde yıldızı parladı. Arapça bir gazete çıkarmak amacıyla "İkdam" gazetesinin sahibi ve başyazarı Ahmet Cevdet tarafından İstanbul'a davet edilir. Davete icabet ederek İstanbul'a gelen şair, Ahmet Cevdet'in bu konuda samimi olmadığını görünce büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Bu arada İkinci Meşrutiyet'in mimarları Jön Türkler ile bağlantıya geçip onları desteklediğini ve savundukları fikirleri benimsediğini bildirir. Daha sonra İstanbul'dan Selanik'e geçen şair orada bir ay kaldıktan sonra Bağdat'a döner. Ancak çok geçmeden şair tekrar İstanbul'a gider. Arkadaşlarının teşvikiyle "Sebilürreşad" gazetesinin muharrirliğini bir sene ifa eder². Bu gazete hem Cumhuriyet tarihinde hem de Türk Edebiyatı tarihinde önemli bir yere sahiptir. Osmanlı Devlet'inde yaşayan ulusların arasında İngilizlerin ektiği nifak tohumlarını ifşa edip Müslümanları birleştirmek amacıyla 1908 yılında Eşref Edip tarafından çıkarılan bu gazetenin başmuharrirliğini istiklal şairi Mehmet Akif yapar. Birinci dünya savaşıyla birlikte milli mücadelenin altyapısını ve manevi yönünü oluşturmasında en önemli rol oynayan bu gazetede Akif'in vaazlarının yanı sıra sonradan "Safahat" adlı eserinde yer alan şiirlerin nerdeyse tamamı burada yayınlanır. İstiklal Marşı da mecliste okunduktan sonra ilk defa bu gazetenin baş sayfasında yer alarak Türk milletine yayılır. Halkı uyandırarak düşmana karşı mücadele edip Cumhuriyeti kurmakta büyük katkısı olan bu gazete Akif'in şiirlerine yer vererek Cumhuriyeti ayakta tutacak Asım neslinin yetişmesini de sağlamıştır. Dolayısıyla Rusafi'nin "Sebilürreşad" gazetesinde muharrirlik yapması, milli mücadele ruhunu ve Atatürk'ü doğru bir şekilde tanımasına vesile olmuştur. Rusfi, İstanbul'da gazete muharrirliğinin yanı sıra, Evkaf bakanlığına bağlı bir yüksekokulda Arapça dersleri veriyordu. Bu dersler daha sonar "Nefhul el-Tayip Fi al-Hutbe ve al-Hatip" başlığı altında toplanarak kitap halinde İstanbul'da basılır. 1912 yılında Osmanlı meclisinde "Nasıriyye" vilayeti mebusluğuna seçilir. İstanbul'da tanıdığı İzmirli bir subayın kız kardeşi ile evlenir. Ancak şairin evliliği 1917'de İstanbul'u terk etmesiyle biter. Subay bir arkadaşıyla gitti Selanik'te tek başına dolaşırken geleneksel kıyafeti ve başındaki sarık yüzünden polis tarafından gözaltına alınca şair kıyafeti değiştirerek modern kıyafet giyip fes takmaya ve bastonla gezmeye başlar. Tebdili kıyafet ile birlikte

² Bedevi Ahmet Tabane, **Maruf er-Rusafi**, Baskı 1, Mısır, al-Sade Yay, 1947, s. 31-38.

fikirlerini de değiştirerek din adamlarına ve tutucu dini kesime yönelik saldırıya geçer. Şairin düşüncelerinin ve tutumunu değişmesini tebdili kıyafetle yorumlamak doğrulukla bağdaşmaz. Çünkü düşünceler belli bir gözleme ve bilgi birikimine dayalı analiz sonuçlarında ortaya çıkan eylemlerdir. Büyük ihtimal şair, Birinci Dünya Savaşı sırasında İslami kesimin haçlı ordusunun işgaline karşı sessizliğini görünce hayal kırıklığına uğrayıp reaksiyonel bir tavır takınmıştır. Zira o dönemde İslami bir şair olan meslektaşısı Mehmet Akif de şiiirlerinden en fazla İslami kesimi eleştirir. İngilizlerin Irak işgal etmesiyle birlikte, Rusafi Türkiye'yi terk ederek Şam'a sefer eder. Burada maddi olarak çok zor günler geçiren şair, Kudüs'te "Öğretmenlik Yüksekokulunda" Arap Dili ve Edebiyatı derslerine girmek için Filistin'e davet edilir. Kudüs'te birkaç yıl kaldıktan sonra 1921 yılında Irak'ta kurulan geçici hükümetin davetiyle Bağdat'a gelir. Burada önce müfettişlik daha sonra edebiyat hocalığı yapar. 1930 yılında Irak Büyük Millet Meclisi'ne giren Rusafi üç dönem milletvekili seçilir. 1933 yılında Felluce'de samimi arkadaşının hediye ettiği eve intikal eden şair, burada "Muhammediye Karakteri" adlı kitabını yazdığı idea ediliyor ve 1941 şair yılında tekrar Bağdat'a döner. Şair, Bağdat'tın Azamiye semtinde inişli çıkışlı 4 yıl yaşadıkdan sonra hayata gözünü yumarak ebediyet âlemine intikal eder. Birçok şiirinde dini kesimlerin davranışlarını eleştirdiğinden dolayı bazı insanlar tarafından dinsizlikle suçlandığı için vasiyetinde hayattaki hedeflerini, bakış açısını ve inancını kısa bir şekilde şu ifadelerle özetlemektedir: *"Değerli kardeşlerim, görüyorum ki din adıyla bana saldırıyorlar, hayattan ayrıldıktan da sonra rahat bırakacaklarını zannetmiyorum. Hak Teâlâ'dan başka sığınacağım kimse yok. Hak Teâlâ koruyan ve hesap görücü olarak yeter....."*

Yazdığım tüm şiir ve düzyazılarda, içinde yaşayıp büyüdüğüm toplumun menfaati dışında herhangi bir kişisel menfaat gözetmedim. Nitekim hayatımda mutluluk ve refah diye bir şey görmedim.....

Bu hayatta sadece üzerine uzandığım yatak ve elbiselerim dışında hiçbir şeyim yok.....

.....Bana kötülük yapan herkese hakkımı helal ediyorum, kötülük yaptığım kimse varsa, ister hakkımı helal eder isterse Hak Teâlâ'nı yüce adaletine bırakır.

Hak Teâlâ'ya hamdolsun ben riya etmekten uzak Hak Teâlâ ve Peygamberi Muhammed Bin Abdullah'a (SAV) sadık bir şekilde inanan bir Müslümanım. Ancak Müslümanların dinin bir parçası saydıkları bazı meselelere karşıyım. Bu meseleler içeriğe kıyasen kabuk sayılır. Benim için önemli olan dinin temiz cevheridir. Dinin gayesi, kötü işleri bırakıp iyi işler yaparak dünyadaki içtimai hayatta ve ahiretteki hayatta ulaşılabilecek mutluluğa ulaşmaktır. Bunun dışındaki dini meseleler vesile ve vasitadan başka bir şey değildir.

Evimde bana yardımcı olan Abid Bin Salih'in evlenmesine ben vesile oldum ve bu evlilikten küçük kızlar dünyaya geldi. Ancak işi olmadığı için hayatını geçindirmekte zorlanacaktır. Dolayısıyla hayırsever arkadaşlarımdan ona iş bulmalarını rica ediyorum. Zira Hak Teâlâ iyiliği karşılıksız bırakmaz.

...Yazdığım kitapların telif hakkı Adid'te olacak ve onlardan kazanılan paralar onun kızlarına verilecek...

Hayat Hak Teâlâ'nın, kullarına verdiği nimet ise, ölüm Hak Teâlâ'nın kullarına lütfettiği sonsuz ve her şeyi kapsayan rahmetidir...
Mümin Maruf er-Rusafi."³ Hak Teâlâ'dan başkasına inanmayan

Yukarıdaki vasiyetinden anlaşıldığı üzere şairin hayat boyunca tek kaygısı toplumu iken ölüm döşeğindeki kaygısı ise manevi babalık yaptığı yardımcısının kızlarının geçimi olmuştur. Bu yönüyle şairin şairin hayata bakışı gibi vasiyeti de, kendisinden önce vefat eden Atatürk'ün vasiyetine benzemiştir. Toplumun kurtuluşu ve saadeti için kendi hayatını yok sayan Atatürk'ün vasiyetindeki tek kaygı evlat edindiği kız çocukların geçimini garanti altına almak olmuştur.

³ Bedevi Ahmet Tabane, a.g.e., s. 64-65.

Cumhuriyet Arşivi'nde yer alan 5 Eylül 1938'de Atatürk'ün el yazısıyla kaleme aldığı vasiyetnamenin içeriği ise şu şekildedir:

"Malik olduğum bütün nukut ve hisse senetleriyle Çankaya'daki menkul ve gayrimenkul emvalimi Cumhuriyet Halk Partisi'ne atideki şartlarla terk ve vasiyet ediyorum: Nukut ve hisse senetleri, şimdiki gibi, İş Bankası tarafından nemalandırılacaktır. Her seneki nemadan, bana nisbetleri şerefi mahfuz kaldıkça, yaşadıkları müddetçe, Makbule'ye ayda bin, Afet'e 800, Sabiha Gökçen'e 600, Ülkü'ye 200 lira ve Rukiye ile Nebile'ye şimdiki yüzer lira verilecektir. Sabiha Gökçen'e bir ev de alınabilecek ayrıca para verilecektir. Makbule'nin yaşadığı müddetçe Çankaya'da oturduğu ev de emrinde kalacaktır. İsmet İnönü'nün çocuklarına yüksek tahsillerini ikmal için muhtaç olacakları yardım yapılacaktır. Her sene nemadan mütebaki miktar yarı yarıya, Türk Tarih ve Dil kurumlarına tahsis edilecektir."⁴

Ayrıca Atatürk ile Rusafi arasında mukayeseli bir inceleme yapıldığı takdirde birçok ortak yönlerinin olduğuna şahit olunur. Özellikle hayata bakış konusunda her iki şahsiyetin aynı düşüncede birleştiği belirgin bir şekilde görülür. Bu ortak bakış açısı, hayatlarına bazı ortak kaderleri de getirir. Örneğin annelerinin istediği doğrultusunda öğrenim hayatlarına dini eğitim ile başlayan hem Atatürk hem de Rusafi, dine ve hayata bakış açılarından dolayı, günümüze dek bazı kesimler tarafından inkâr ve cühud ile suçlanmaktadır. Oysaki özgürlük aşığı olan her iki zatın sözlerinde, bireylerin ve toplumların terakkisinde dinin önemli bir yere sahip olduğu sürekli olarak vurgulanmıştır. "*Din lüzumlu bir müessesedir. Dinsiz milletlerin devamına imkan yoktur.*" diyerek toplumların varlık sebebini din unsurunda gören Atatürk, İslam dini hakkındaki görüşlerini şu ifadelerle açıklamaktadır: "*Bizim dinimiz en makul ve en tabii bir dindir. Ve ancak bundan dolayıdır ki son din olmuştur. Bir dinin tabii olması için, akla, fenne, ilim ve mantığa tetabuk etmesi lazımdır. Bizim dinimiz bunlara tamamen mutabıktır.*"⁵.

Rusafi ise "İslam" başlıklı şiirinde:

فتتوى الفتى مسعاه في طلب العلا*** وما خصت التقوى بترك المحرم

"*Takva sadece haram olanı terk etmeye mahsus değil***Takva insanın yükseliş yolunda çalışmasıdır*" diyerek Hak Teâlâ'ya imanın en önemli özelliğini teşkil eden takvayı insanın ilerleme ve yükseliş yolundaki çalışmasında bağlamaktadır. Bir başka ifadeyle şair takvayı İnsan-ı Kamil yolundaki çalışmalarında görüyor. İşte bu bakış açısından dolayı Atatürk gibi Rusafi'nin de birçok kesim tarafından inkâr ve cühud ile suçlanmasına neden olmuştur. Oysaki yaşadıkları yıllarda dini ve İslam'ı bu yönüyle yorumlamak cehalet, yeis, tevekkül, tembellik gibi hastalıklarla kıvranan Müslümanların kurtuluşu için en doğru reçete idi. Aynı zamanda İslam'ı sadece ibadet ve itaat olarak öğretip Müslümanları asırlarca uyutarak dünyadaki gelişmelerden ve ilerlemeden geri bırakan din adamlarının savundukları doktrine karşı bir tepki ve reaksiyon idi. Zira her iki zat hayatları boyunca, cevherinden uzak dini milletin afyonu haline getiren din adamlarına karşı çıkıp onlarla mücadele etmişlerdir. Din insanları uyutup tembelliğe, yeisse ve yanlış tevekküle sürükleyen bir müesses değil, tam tersine insanları ilerlemeye, yükselmeye ve reforma teşvik eden bir kurum olduğunu savundular. Rusafi, İslam'ın yanlış öğretilmesi yüzünden Müslümanların içine düştüğü vahim durumu "*Ey millet konuşmayın- konuşmak haramdır*" dizesiyle başlayan şiirinde gözler önüne serdiği gibi İslam âlemini acımasızca eleştirmiştir.

Aslında yaşadıkları çağa göre biraz farklı olan bu bakış açısının temeli, Kuran ve Peygamber Efendimizin (SAV) hayatına dayandığı unsurlar içerdiği kolayca saptanabilir. Öğrenim hayatlarına dini eğitimle

⁴ <http://www.hurriyet.com.tr/iste-ataturkun-vasiyetnamesi-28433985>.

⁵ Utkan Kocatürk, **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi Yay,1971, s.210.

başlayan her iki zat, Kuran'ın içeriği ile ilgili belli bir birikime küçük yaşta haiz oldular. Zira Kuran'da insanın diğer yaratılışlardan daha üstün bir yere sahip olduğu birçok ayette belirtilmiştir. İnsan, bu üstünlük sıfatını Hak Teâlâ'nın ona lütfettiği öğrenme kabiliyeti ve bilgi sayesinde kazanmıştır. Örneğin insanın yeryüzündeki hilafeti ile ilgili olan Bakara süresinin 30-31-32-33 ayetlerinde bu mana açık bir şekilde tecelli eder. Bu ayetlerde Âdem (SAV), meleklerinden üstün olduğunu, Hak Teâlâ'dan öğrendiği isimler sayesinde kanıtlayabilmiştir. Dolayısıyla insan yüksek mertebeyi sadece ibadet ile değil bilgiyle kazanmıştır. Kuran'ın birçok ayetinde belirtilen bu manayı idrak eden Rusafîye Atatürk, İslam hakkındaki sözlerinde İslam'ın akıl, ilim, fen ve mantık dini olduğunu, insanlara ve milletlere kimlik ve kişilikleriyle yaşama anlayışı telkin ettiğini belirtmişler ve cehalete, bîdâtlara, hurafelere ve din istismarcılarına karşı savaş açmışlardır. Nitekim Osmanlı'nın son döneminde gerçek din yok olmuş ondan geri kalan sadece kabuğu olduğu için İslam âlemi parçalanmış ve İslam dini Hıristiyan ve Yahudiler'in maaşlı din istismarcılarının pençelerine düşmüştür. İşte bu nedenden dolayı Atatürk, Türk milleti dinini daha iyi öğrenebilmesi için Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Kuran'ın Türkçe mealini yazmakla İslami ve milli şair Mehmet Akif'i görevlendirip Mısra gitmesini söylemiştir. Ayrıca her işte olduğu gibi din işlerinde de profesyonelliğin gerekliliğine inana Atatürk, bu zarurete şu şekilde açıklık getirmektedir: *“Nasıl ki her hususta yüksek meslek ve ihtisas sahipleri yetiştirmek gerekli ise, dinimizin gerçek felsefesini inceleyecek, araştırarak bilimsel ve teknik olarak telkin kudretine sahip olacak seçkin ve gerçek din ilim adamlarını da yetiştirecek yükseköğrenim kurumlarına sahip olmalıyız.”*⁶

Atatürk ve Rusafî'nin reformcu dini anlayışlarının temelinde bulunan bir başka ilham kaynağı ise, Peygamber efendimizin (SAV) hayatı görülebilir. Zira Rusafî, “في حفلة المولد النبوي” (Kutlu Doğum Mevlidi) başlıklı şiirinde,

أنهض القوم للعلا وكانت *** في ذنى القوم رقدة وخمول⁷

“Dünyalarında tembellik ve uyku içindeyken*** Milleti yükseklerle doğru gitmek için uyandırdı” diyerek her zamanki gibi Peygamber Efendimizin reformcu yönüne dikkat çeker ve Peygamber Efendimizle ilgili kaleme aldığı eserlerde bu yöne ışık tutmaya çalışır. Aynı tutum Atatürk'ün sözlerinde de görülebilir. Hz. Muhammed'in hayranlarından biri olan, bu hayranlığını her mahfilde dile getiren ve Müslümanlara kurtuluş ve kalkınma reçetesi olarak Peygamber Efendimizin yolunu şu sözleriyle gösteren Atatürk: "Bütün dünyanın Müslümanları Hak Teâlâ'nın son peygamberi Hz. Muhammed'in gösterdiği yolu takip etmeli ve verdiği talimatları tam olarak tatbik etmeli. Tüm Müslümanlar Hz. Muhammed'i örnek almalı ve kendisi gibi hareket etmeli; İslamiyet'in hükümlerini olduğu gibi yerine getirmeli. Zira ancak bu şekilde insanlar kurtulabilir ve kalkınabilirler."⁸ diyor. Bununla birlikte Atatürk Peygamber Efendimizin askeri dehasına olan beğenisini ve Bedir savaşındaki başarısını, Peygamberliğini ispatlayan bir kanıt olduğunu şu şekilde belirtmiştir: “Hz. Muhammed'in bir avuç imanlı Müslüman'la mahşer gibi kalabalık ve alabildiğine zengin Kureyş ordusuna karşı Bedir meydan muharebesinde kazandığı zafer, fani insanların karı değildir, O'nun Peygamberliğinin en kuvvetli delili işte bu savaştır.”⁹ Zira Atatürk, Peygamber Efendimizin liderliğinden büyük derecede etkilenmiş olmalıdır ki Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir avuç askerle Milli Mücadele savaşını başlatmıştır. Çünkü son 100 yılını ağır kayıplarla geçiren Osmanlı ordusundaki askerler, Birinci Dünya Savaşı'ndaki mağlubiyetten sonra iyice perişan olmuş ve birçoğu firar ederek dağlarda çeteler kurmaya başlamıştır. Bunlara halkın içinde bulunduğu açlık, sefalet gibi ağır ekonomik şartlar ve ülkenin itilaf devletleri

⁶ Utkan Kocatürk, a.g.e., s.289.

⁷ Mustafa Saka, **Divan er-Rusafi**, Baskı 4, Mısır, İtimat Yay, (1953), s.178.

⁸ Nedim Senbai **Atatürk**, Ankara, A.Ü. Dil, Tarih, Coğrafya Yay, 1979.s. 102.

⁹ Ahmet Gürbaş, **Atatürk ve Din Eğitimi**, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay,2001, s.28

tarafından fiili olarak işgale edilip paylaşılması eklenince, kurtuluş konusunda herkes yeisse ve ümitsizliğe kapılmıştır. Ancak Atatürk, Bedir Savaşı'ndaki iman gücüne içten inandığı için bir an bile yeisse kapılmamış ve inandığı davaya etrafındaki herkesi inandırmayı başarmıştır. Yoksa bir avuç adamlarla, Büyük Britanya ve Fransa'nın içinde bulunduğu itilaf devletlerine başkaldırıp Milli Mücadele savaşlarını başlatmak inancın dışında mantık ve akıl ile yorumlanacak bir olay değildir. Nitekim 16 Mayıs 1919'da Atatürk'ü büyük davanın liderliğine taşıyacak olan Bandırma Vapuru, düşman askerleri tarafından arandıktan sonra Karadeniz'e açılırken, Kemal Paşanın yanındakilere söylediği şu sözler milli mücadeledeki ruhunu vurgulamıştır: *"Bunlar işte böyle, yalnız demire, çeliğe, silah kuvvetine dayanırlar. Bildikleri şey yalnız madde. Bunlar hürriyet uğruna ölmeye karar verenlerin kuvvetini anlayamazlar. Biz Anadolu'ya ne silah, ne cephane götürüyoruz: Biz ideali ve imanı götürüyoruz."*

Ne garip bir tesadüftür ki hayat mücadelesine yetim olarak başlayan her iki şahsiyet, hocaları tarafından isimlerine eklenen yeni isimler hayatlarında büyük bir yer kaplamıştır. İsmi Maruf olan şaire "er-Rusafi" lakabı hocası el-Alusi tarafından verildiği gibi Mustafa'ya da Kemal adı askeri okuldaki matematik öğretmeni tarafından verilmiş ve her iki zat kısa bir süre evli kalarak kendi kanlarından çocukları olmadan dünyadan göç etmişler. Âhirete yolculuklarında her ikisinin de ruhuna, hayatlarını feda ettikleri toplumun kalabalık bireylerinin duaları eşlik etmiştir.

Rusafi, hem hayat hikâyesi yönünden hem de kişiliği kendisine çok benzeyen Atatürk hakkında yazdığı **"Büyük Doğunun Kahramanına"** isimli şiiri şu şekildedir:

*Büyük Doğunun Kahramanına
Mustafa ismiyle yükselmektesin
Tüm zirvelerden yüksek bir zirveye
Yücelik yönergesinde güneş gibi dön
Ve kemalin her kulesine kon
Yunanoğullarına öyle bir zafer kazandın ki
Bati'yn her ç ü merç içinde bıraktın
Ve doğunun semasında bir güneş belirdi
Tüm umut ışıkları ona yağdı
Vefahları ve her özgürü mutlu etti
Hainleri ve her sinsiyi mutsuz etti
Savaşta Yunanlılar senin dengin olamaz
Ovaları ve tüm yolları doldursalar bile
Öyle bir milletin ordusunu yendin ki
Savaş gemileriyle her denizi zelil etmişlerdi
Ordularında bıraktığın korkudan
Yenilgiye giden her yolda anlaştılar
İsmi uykuda bile dillerine aldıklarında
Onu yanlıs hecelemeden sakınıyorlar
Çünkü başkaları tarafından duyulup
Felç hastalığına tutulmaktan korkuyorlar
İşte her kavime öncülük eden Yunanlılar
Savaşta keklik yavrusundan daha korkaklar
Onlardan yüksek meziyetli ve daha nahiftir
Merada otlayan yaban zebraları
Yüzlerindeki beyazlığa aldanma
Huyları tam bir siyahi huysudur*

الى بطل الشرق الأكبر
سمي المصطفى لا زلت تعلق
الى اوج يطاول كل اوج
فدر كالشمس في فلك المعالي
وحل من الكمال بكل برج
نصرت على بني يونان نصرا
اقام الغرب في هرج ومرج
وأطلع في سماء الشرق شمسا
تفيض عليه أنوار الترجي
فسر المخلصين وكل حر
وساء الخائنين وكل سمج
وما اليونان كفوك في نزال
وان ملنوا السهول وكل فج
ولكن قد غلبت جيوش قوم
أذلوا بالبوارج كل لج
تركت جيوشهم في فرط رعب
تعاهد للهزيمة كل نهج
اذا ذكروا سماك ولو مناما
تحاموا ذكره بسوى التهجي
لنلا يسمعه فيعتريهم
ضنى دانين من شلل وفلج
هم اليونان الام كل قوم
وأخوف في الوغى من فرخ قبيج
أرق سجية منهم وأرقى
حمير الوحش سارحة بمرج

Yüzlerinin rengi kara benzer
 Ancak karın saflığı onlardan geçmiş
 Ey en keskin fikre ve kılıca sahip olan
 Ve her zirvenin yolunu en iyi bilen
 İzmir'in güzel kızlarını kurtardın
 Hödüklerin ellerinde aşığılanmaktan
 Ülkede İsa makamına yükseldin
 Âmâ ve topal hastalarını nezdindeki gibi
 Çatlakları güzelce kaynaştırarak iyileştirdin
 Delikleri güzelce dokuyarak topladın
 Yükseklerle götüren teceddüde gittin
 Devrimcilere liderlik ederek yol gösterdin
 Bayram havasında kalabalıklara seslendin
 Peygamberin (SAV) haç hutbesindeki gibi
 Uzaklardan delegeler geliyor sana
 Milletini coşkuyla savunam dinlemek için
 Barışta akıllara yol göstermen
 Savaşta orduları komuta etmen gibiydi
 Ülkelerin çağını yenileyip
 Franch ülkeleriyle aynı seviyeye getirdin
 Halkı hızla zirveye götürdün
 İsteğine ve muradına ermek için
 Ve Uygarlık yolunu izledin
 İnsanların menfaatine olan her şeyde
 Ve bugün ülkenin fedai bekçisi sensin
 Onu her türlü karışıklıktan korumaktasın
 Milletin başına bir şey geldiğinde
 Atını eğersiz hızlıca binersin
 İnmek anıldığında sen yükselirsin ve
 Düşmekten korkulduğunda sen kurtarırsın
 Sen ölümsüzlük kadehini sade içerken
 Başkaları onu karıştırarak içmektedir.

فلا تغررك أوجههم بياضا
 فان طباعهم كطباع زنج
 وجوه قد حكين الثلج لونا
 ولكن فاتهم نقاء تلج
 فيا امضى الورى رأيا وسيفا
 وأعرفهم بمصعد كل اوج
 لقد انقذت من ازمير خودا
 تسام الخسف في يد كل عالج
 وقمت على البلاد مقام عيسى
 على مرضاه من عمي وعرج
 فعالجت الفتوق بحسن رتق
 ولاءمت الخروق بحسن نسج
 ورحت الى التجدد في المعالي
 تقود الناهضين بها وترجي
 وتخطب في الجموع بيوم حفل
 كما خطب النبي بيوم حج
 وتأتيك الوفود من الأفاصي
 لتسمع قول مدرها المثلج
 فقودك للمعقول بيوم سلم
 كقودك للجيش بيوم هيج
 لقد جدت للاوطان عهدا
 تجاري فيه أوطان الفرنج
 لتبتدر الشعوب الى المعالي
 وتبلغ ما تريد وما ترجي
 وتنهج منهج العمران فيما
 بها للناس من دخل وخرج
 وأنت اليوم حارسها المفدى
 تحوط امورها من كل هرج
 وتبتدر الملم اذا عراها
 فتعزوري الجياد بغير سرج
 اذا ذكر الهبوط فانت معل
 وان خيف الحبوط فانت منج
 وتشرى أنت كأس المجد صرفا
 ويشربها سواوك ذات مزج¹⁰

Şiirin başlığının altında “Bu şiiri, 1923 yılında Gazi Mustafa Kemal’in Yunanlılara karşı kazandığı zaferden sonra söyledi” notu yer almaktadır. Lakin bu notun tarihi yanlış olabilir. Çünkü Yunanlılara karşı yapılan en son savaş olan Büyük Taarruz 26 Ağustos 1922’de başlamış ve 30 Ağustos 1922’de de zaferle sonuçlandıktan sonra, 9 Eylül 1922’de Türk süvarileri İzmir’e girerek Yunanlıların 3.5 senelik zulmüne son vermiştir. Yani Milli Mücadele döneminde en son savaş 1922 yılında vuku bulmuştur. 3 Ekim 1922 tarihinde imzalanan Mudanya Mütarekesi çerçevesinde Türk-Yunan çarpışması fiili bir şekilde sona ermiştir. Dolayısıyla notta yer alan 1923 tarihi basım hatası olarak değerlendirilebilir. Başka bir ihtimalle şiir 24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan Antlaşması’ndan sonra veya 29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyetin ilanına müteakiben yazılmış, Ancak şiiri yayımlayan kişi içerikten hareketle “Yunanlılara

¹⁰ Mustafa Saka, a.g.e. s.440.

karşı kazandığı zaferden sonra" ibaresini eklemiş olabilir. İkinci ihtimalin kefesi daha ağır basmaktadır. Çünkü şiirin içerisinde özellikle cumhuriyetin kuruluşuna işaret eden beyitleri görmek mümkündür. Örneğin "*Barışta akıllara yol göstermen-Savaşta orduları komuta etmen gibiydi / Ülkelerin çağını yenileyip - Franch ülkeleriyle aynı seviyeye getirdin*" beyitleri, savaşın bittiğine ve getirilen yeni yönetim şekline işaret etmektedir.

Konu: Şiirin konusunda Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kahramanlığı ve Yunanlılara karşı kazandığı zafer sergilenmektedir.

İzlek:Şiirin izleğinde ise, Atatürk karakteri ile simgelenen Türk milletinin ve askerinin Yunan ordusu karşısındaki zafer azmini ve kahramanlığını görebiliriz. Bu şiirde izleği gösteren anahtar kelime olarak 3 kez tekrarlanan "Yunanlılar" sözcüğü, geniş anlamda Batı'nın tamamını kapsayan işgalci ve sömürgeci zihniyeti yansıtmaktadır. Zira bu anlam şiirin nağme-i asliyesini teşkil eden 3. beyitte şu şekilde ifade edilmiştir: "*Yunanoğullarına öyle bir zafer kazandın ki /Batı'yı herç ü merç içinde bıraktın*". Yani Yunan orduları karşısında Doğu'da kazanılan bu zafer, Batı'da büyük bir kargaşaya neden olmuştur. Peki, bu zafer bu kadar önemli midir? Yoksa şair mübalağa amacıyla Yunanlılara karşı kazanılan zafer için "Batı'da herç ü merç yarattı" şeklinde bir ifade kullanmıştır. Şiirin başlığı dikkate alınırca, bu sözcüklerin musiki sağlamak için veya mübalağa sanatı icra etmek amacıyla kullanılmadığı ortaya çıkar. Nitekim derin bir kültür ve bilgi altyapısına ve geniş bir kelime dağarcığına sahip olan Rusafi gibi büyük bir şair, yazacağı şiirde kelimeleri asla dar anlamda ve rastgele seçmez. Dolayısıyla şair beyittin alt katmanında, bu savaşın Türk ve Yunan askerleri arasında meydana gelen basit bir savaş olmaktan ziyade Batı'nın sömürgeci zihniyetine karşı, hor gördüğü Doğu'nun kazandığı büyük zafer olduğunu vurgular. Zira özgürlük şövalyesi ve adalet dağıtıcısı Batı zihniyeti, halkları sömürme ve toprakları işgal etme meşruiyetini Hegel'in materyalist felsefesinden ve adalet anlayışından alır. Bu anlayışa göre bilgi ve güç sahibi insanlar, yeryüzünde tanrının elçileri ve yarı tanrı insanlar olarak aldıkları tüm kararlar adil olur ve geri kalan insanlar da, bunlara hizmet ve itaat etmeleri gerekir. Bu anlayışın en somut örneğini Irak'ı işgal eden ve yüz binlerce insanın kanının dökülmesine neden olan ABD Başkanı George Bush'un "*Tanrı bana, 'George git ve Irak'taki diktatörlüğü devir' dedi. Ben de buyruğu yerine getirdim. Bu bana Tanrı'nın verdiği bir misyon*" söylemesinde açık bir şekilde görülebilir. İşte şairin ana örgede vurguladığı zafer bu zihniyete karşı kazanılan büyük bir zaferdir. Bu yüzden şair, şiirin başlığında Doğu'ya büyük ve zaferin sahibine de kahraman sıfatını vermiştir. Bununla birlikte İtilaf devletleri içinde olan Yunanlılar, savaşta hem siyasi ve askeri olarak, hem de zihniyet olarak Batı'yı temsil ediyorlardı. Dolayısıyla Yunanlılara karşı kazanılan zafer, siyasi, askeri ve ideolojik yönden Batı'ya karşı kazanılan bir zaferdir. Dolayısıyla şair beyitte, hem zahiri hem de batini anlamda, Yunanlılara karşı kazanılan savaşın tüm batı dünyasına karşı elde edilen bir zafer olduğunu belirtmektedir.

Düşünce: Şiir, düşünce yönünden siyasi ve ideolojik bir şiirdir. Yüzeysel yapıda Atatürk'ün Yunanlılara karşı kazandığı zafer hakkında yazılan bir şiir gibi görülse de, derin yapıda zihniyet ve medeniyet çatışması üzerine kurulan ideolojik şiir olduğu görülür. Bir başka ifadeyle şiirde çatışan ordulardan biri Batı medeniyetini temsil ederken diğeri de Doğu ve İslam medeniyetini temsil etmektedir. Şair Batı medeniyetini temsil eden Yunanlıları savaşta kaybeden, hain, kalabalık, modern askeri donanıma sahip, ancak keklik yavrusundan daha korkak ve zebrealardan daha meziyetsiz ve yüzleri beyaz ama huyları siyahi gibi vasıflarla tanıtırken Doğu medeniyetini temsil eden Atatürk'e, zirvede olan, güneş gibi olan, kahraman, kurtarıcı, lider, yenileyici ve milletini uygarlığa götüren gibi sıfatlar verir.

Duygu: Şiirdeki duygu 2. ve 4. beyitte tekrarlanan güneş benzetmesinde görülebilir. Şiirde güneş teşbihi zafer ve yenilgiyi, huzur ve korkuyu, mutluluk ve mutsuzluk gibi iki zıt duyguyu bir arada yaşatan

bir benzetmedir. Bu benzetmedeki zıt duyguları şiirin tamamında görmek mümkündür. Şiirde Atatürk'ün güneşe benzetildiğini, yanındakilerine huzur, mutluluk, aydınlık... vb gibi güzel duyguları bahsettiği görülürken karşısındaki düşmanlara korku, telaş ve mutsuzluk... vb gibi olumsuz duygular verdiği saptanabilir. Yani metinde Atatürk ve yanındakiler, güzel duygular uyandıran sıfatlarla anlatılırken onların karşısındakiler kötü duygular uyandıran sıfatlarla tanıtılmış ve metnin tamamına bu iki duygu hâkimdir.

Şiirdeki simge ve imgeler dünyası

29 beyitten oluşan bu şiiri (2+3+9+8+5+2) şeklinde 6 birim halinde incelenebilir. Şair bu birimlerle okura, Atatürk'ün farklı yön ve özelliklerinden oluşan bir tablo çizer. Tabloda Atatürk'ün yüksek karakterliğinden; Yunanlılara karşı kazandığı savaşın Doğu ve Batı âlemindeki etkilerinden; sayı ve donanım yönünden üstün olan Yunanlıların Atatürk'ten korkuları ve korkaklıklarından; Atatürk'ün kurtarıcılığından, liderliğinden, devlet adamlığından; ülkeyi kalkındırmasından ve ayakta tutmasından oluşan 6 farklı resim bulunmaktadır.

İlk 2 beyitten oluşan birinci birimde, Atatürk'e hitaben şairin övgü ve benzetmeleri görülmektedir. Bu birim şiirin başlangıcı olduğu için burada şair "Büyük Doğunun Kahramanı" adlandırdığı kişinin yüksek karakterine ışık tutarak onu övgülerle tanıtır. Aynı zaman burada Atatürk'ün, "Mustafa" ve "Kemal" ismini hem düz anlamda hem de mecazi anlamda kullanılmaktadır. Nitekim "Mustafa" ismi seçkin ve güzide gibi anlamlara delalet ederken "Kemal" ismi de erdem bakımından olgunluk, yetkinlik ve eksiksizlik gibi anlamları ifade etmektedir. Ayrıca ikinci beyitte şair teşbih kullanarak Atatürk'ü güneşe benzetmektedir. Yücelik ve yüksekliği ifade eden (معالي) sözcüğü ile kullanılan bu benzetmenin uyandırdığı duygu, şiirin son beytine kadar hâkimiyetini hissettirmektedir. Yani, dostlarını aydınlatırken düşmanlarını yok eden bir güneşe benzeyen büyük kahraman anlamı, şiirin tamamını ihtiva edip birbirine zıt duyguların uyanmasını sağlamaktadır.

"Yunanoğullarına öyle bir zafer kazandın ki - Batı'yı herç ü merç içinde bıraktın" beytinden başlayarak "Vefalıları ve her özgürü mutlu etti - Hainleri ve her sinsiyi mutsuz etti" Beytine kadar devam eden ikinci birimde, Yunanlılara karşı kazanılan zaferin dost ve düşman üzerinde bıraktığı etki gözler önüne serilmektedir. Birimde, "bu zafer Ortadoğu ülkelerine güneş gibi doğup herkesi mutlu ederken Batı'da büyük bir kargaşa yaratıp hainleri üzmüştür" anlamı sergilenmektedir. Dördüncü beyitte tekrar güneş benzetilmesinin kullanıldığı görülür. Ayrıca yukarıda belirtildiği gibi birimdeki bu anlam, şiirin ana örgesini de teşkil etmektedir.

"Savaşta Yunanlılar senin dengün olamaz - Ovaları ve tüm yolları doldursalar bile" beytinden başlayıp "Yüzlerinin rengi kara benzer-Ancak karın saflığı onlardan geçmiş" beytinde biten üçüncü birimde, Yunanlıların sayıca ve silah bakımından daha üstün bir durumda olmalarına rağmen Atatürk karşısındaki korkaklıklarına ışık tutulmuştur. Birimin tamamı Atatürk ile Yunanlılar arasında yapılan bir karşılaştırma üzerine inşa edilmektedir. Şair karşılaştırmada Atatürk'ün sadece yiğitlik sıfatına dolaylı olarak işaret ederken bu yiğitlik karşısında Yunanlılar korkak, küstah, alçak ve kötü kalpli sıfatları ile tanıtır. Yunanlılar için bu sıfatlarla yetinmeyen şair, onlara zebralardan daha meziyetsiz ve kekklik yavrusundan daha korkak benzetmelerini yakıştırır.

On beşinci beyitten başlayarak yirmi ikinci beyitte kadar devam eden dördüncü birimde şair objektifini Atatürk'ün liderliğine ve kurtarıcı sıfatına çevirmektedir. Burada Atatürk'ün savaştaki liderliğinin yanı sıra toplumdaki liderliğine de ışık tutulmuştur. Bunu en açık örneğini birimin ilk ve son beyitleri olan

on beşinci ve yirmi ikinci beyitlerde şairin Atatürk'e "Ey en keskin fikre ve kılıca sahip olan - ve her zirvenin yolunu en iyi bilen/Barıta akıllara yol göstermen - Savaşta orduları komuta etmen gibiydi" şeklindeki hitabında görülür. Ayrıca birimdeki beyitlerde Atatürk'ün kurtarıcılığı, yenilikçiliği ve bilgiliği, inkılâpçılığı gibi sıfatları farklı ifadelerle dile getirilmektedir. Birimde Atatürk'ün kurtarıcı sıfatı, İsa Peygamberin (SAV) hastaları nezdindeki makamına teşbih edilirken liderliği ve topluma hitabeti, Peygamber Efendimizin hac hutbesindeki liderliğine benzetilmektedir.

"Ülkelerin çağını yenileyip -Franch ülkeleriyle aynı seviyeye getirdin" beytinden başlayarak "Milletin başına bir şey geldiğinde-Atını eğersiz hızca binersin"beytine kadar devam eden beşinci birimde, Atatürk'ün yöneticiliği ve devlet adamlığı vasfı üzerinde durulur. Birimin ilk beytinde "çağ yenilemek ve Franch ülkeleri" ibareleri, Atatürk'ün ülkeyi yönetmek için seçtiği Cumhuriyet rejimini işaret etmektedir. Özellikle "Franch" sözcüğü mecaz anlamda kullanılarak genel anlamda Avrupa ülkelerini ifade ederken özel anlamda Fransızların yaşadıkları ülkeyi göstermektedir. Nitekim modern biçimde ilk cumhuriyet rejimlerinin Fransız İhtilali'nden sonra ortaya çıktığı, bugünkü anlamıyla ilk cumhuriyet rejimi Fransa'da kurulduğu ve Atatürk bazı satırlarının altını çizerek Fransızca kitaplarını okuduğu J.J. Rousseau ve Montesquieu gibi Fransız düşünürlerden büyük ölçüde etkilendiği herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla şair beyitte "ülkelerin çağını yeniledin" ifadesiyle, Atatürk tarafından Ortadoğu'ya cumhuriyetin gelmesine işaret etmektedir. Ayrıca bu yeni yönetim şeklinin milletin menfaati için izlediğini "Ve uygarlık yolunu izledin-İnsanların menfaatine olan her şeyde" beytiyle vurgulandığı görülür. Bunun yanı sıra birimde ülkeyi her türlü tehlikeden korumakta, Atatürk'ü ülkenin fedai bekçisi olarak nitelendirilmektedir.

Son iki beyit kapsayan 6. birimde yine yüksek karakterlik vurgusu yapılmaktadır. Şair, şiirinin ilk iki beytinde yüksek karakterli olarak tanıttığı Atatürk'ü şiirinin son iki beytinde farklı ifadelerle tekrar yüksek karakterliğini vurgulamıştır. Özellikle "İnmek anıldığında sen yükselirsin" dizesinde bu vurgu kolaylıkla görülebilir. Ayrıca şiirin 5 dizesinde "yükseklik" Atatürk için bir sıfat olarak kullanılmış ve bu sözcük şiirin tamamında en fazla tekrarlanan kelimedir. İşin ilginç tarafı "Yüksek karakter" ibaresini de Atatürk, Türk milletinin mezziyetlerinden biri olarak kullanmıştır. Örneğin 1933 tarihinde Cumhuriyet Bayramı'nın 10. Yıl konuşmasında Atatürk "Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir."¹¹der.

Nazım şekli: 29 beyitten oluşan bu şiir, geleneksel nazım şekliyle kaleme alınmıştır.

Dil Ve üslup özellikleri

Dili: Eserlerinde toplumsal faydayı her zaman ön planda tutan Rusafi, şiirlerinin genelinde olduğu gibi bu şiirini de sade ve duru bir günlük dille kaleme aldığı görülür. Şair eserlerinde edebi yönden ziyade kolay kavranabilir bir maksat ve anlamı tercih ettiğinin her fırsatta altını çizmiştir. Şair eserlerinde ilk hedefinin gerçeği yansıtmak olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: "Kasideyi düzenlemeye başladığımda *** Gerçeği açıklamaktan başka maksadım olmaz."

إذا ناقصت القصيدة فليس لي *** به غير تبيان الحقيقة مقصد¹²

¹¹ **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III**, Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2006, s.403.

¹² Sacide Abdülkerim Halaf, "Maruf er-Rusafi'de şiir Dili ve Ritim Etkisi", 8. Cilt, S 38, Samerra Üniversitesi, Serre Men Raa, 2012, s.33.

Dolayısıyla bu şiir gayet sade, yalın ve anlaşılabilir bir dille yazılmıştır. Şiirin anlamı ve günlük konuşma yapısının gereği (felç) gibi Arapça kökenli olamayan sözcükler dışında şiirde herhangi bir dil sapması görülmemektedir.

Üslubu: Şiir, söz oyunlarından uzak sade ve yalın bir hitabet üslubu ile düzenlenmiştir.

Ahenk özellikleri: Şiirde güçlü bir ahenk mevcuttur. Bu ahenk, hem kafiye hem de dizeleri içi aynı seslerin tekrarlanmasıyla sağlanmıştır.

Sonuç

1877 yılında Osmanlı Devleti'nin bir ferdi olarak dünyaya gelen şair, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce kaleme aldığı birçok şiirinde Osmanlı'nın yönetim şeklini ve bazı yanlış politikalarını acımasızca eleştirmiştir. Bu eleştiriler, bir Arap şairi olarak ülkesinin bağımsızlığı veya Osmanlı'dan ayrılma duygusuyla değil hilafetin ve İslam'ın muhafızı Osmanlı'nın yönetim şeklinde bazı reformların yapılması için yapılmıştır. Nitekim şair bu eleştirel tutumunu, 1897'de Osmanlı-Yunan Savaşı'nın başlamasıyla değiştirmiş ve tüm halkı Osmanlı'nın yanında Yunanlılara karşı savaşmaya teşvik etmiştir. Özellikle Trablusgarp Savaşı'nın başlamasıyla birlikte şair sesini daha fazla yükselterek bu savaşın Batı medeniyeti tarafından Doğu ve İslam medeniyetini yok etmek amacıyla açılan bir savaş olduğunu haykırmıştır. Şair 1911 kaleme aldığı "Savaş" isimli şiirinde bu tutumunu açık bir şekilde ortaya koymuş ve tüm Müslümanları Batı'yı temsil eden İtalya'nın saldırısına karşı koymaya çağrıda bulunmuştur. Yunan savaşıyla başlayan şairin Batı karşıtı tutumu, hayatının son anına kadar devam etmiştir. İşte bu nedenle Bağdatlı şair, 1923 yılında Atatürk'ün Batı'ya karşı kazandığı zaferi, tek Türklerin değil tüm Doğu halklarının bir zaferi olarak görmüştür.

Kaynaklar

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2006.

Gürbaş, A. (2001). *Atatürk ve Din Eğitimi*. Ankara : Diyanet İşleri Başkanlığı.

Halaf, S. A. (2012). "Maruf er-Rusafi'de şiir Dili ve Ritim Etkisi", *Serre Men Raa*, 8. Cilt, S. 38, s.28-35. Samerra Üniversitesi.

Kocatürk, U. (1971). *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri*. Ankara : Atatürk Araştırma Merkezi.

Tabane, B. A. (1947). *Maruf er-Rusafi*. Baskı 1, Mısır: al-Sade Yay, 1947.

Saka, Mustafa, *Divan er-Rusafi*, Baskı 4, Mısır, İtimat Yay, 1953.

Senbai, Nedim, *Atatürk*, Ankara, A.Ü. Dil, Tarih, Coğrafya Yay, 1979.

<http://www.hurriyet.com.tr/iste-ataturkun-vasiyetnamesi-28433985>.